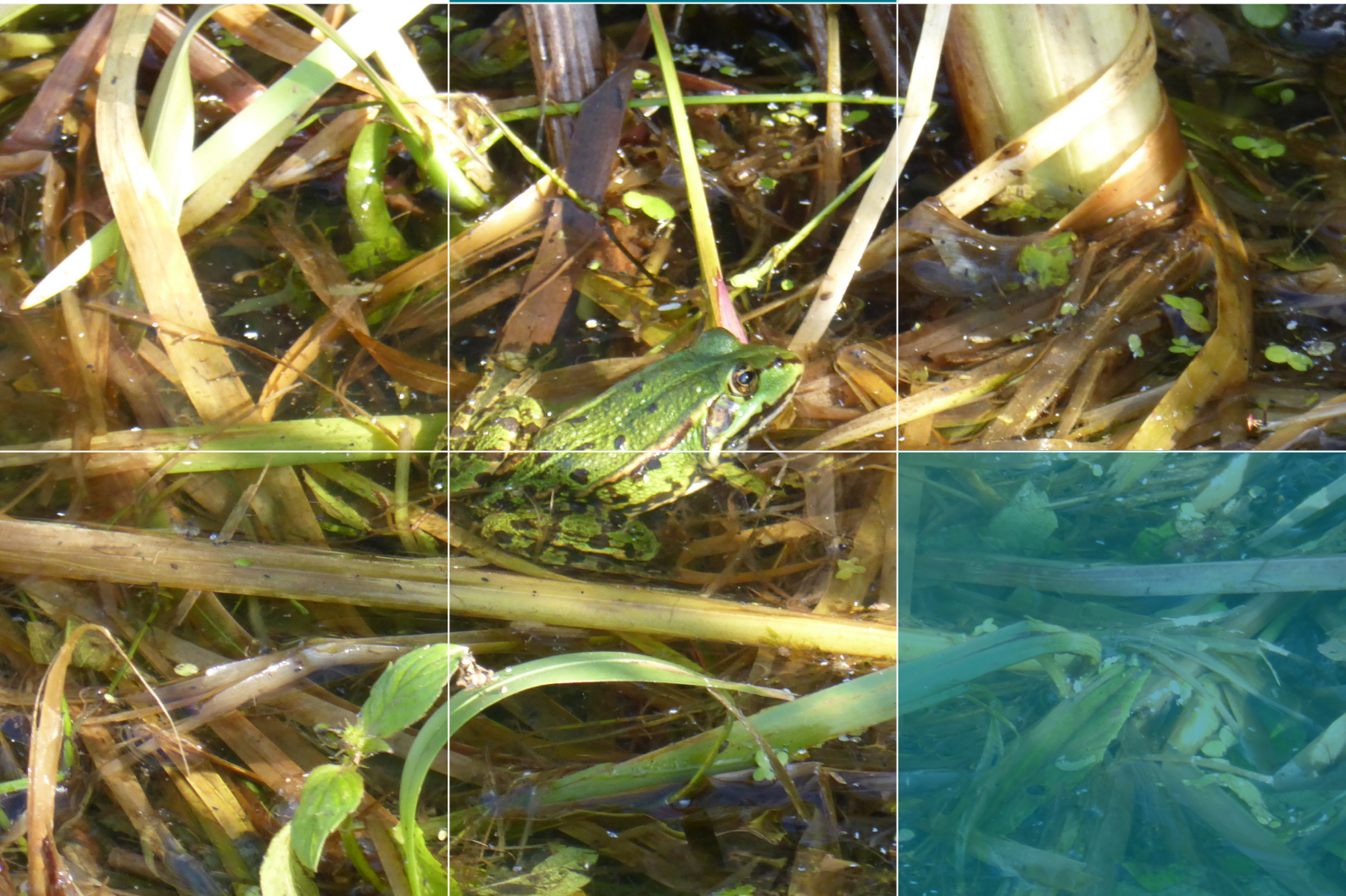
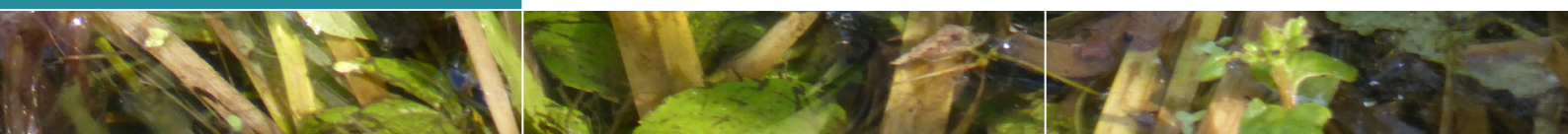

Nader onderzoek aanwezigheid poelkikker

Zonnepark Gansenwoirt I
Bedrijventerrein InnoFase Duiven

September 2014

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
2.	Ligging en ontwikkelingen.....	5
2.1	Ligging	5
2.2	Voorgenomen ontwikkelingen.....	5
3.	Groene kikkers en de flora- en faunawet.....	6
3.1	Groene kikkers	6
3.2	Flora- en faunawet	6
4	Onderzoeksmethodiek.....	7
5	Onderzoeksresultaten.....	8
5.1.	Nadere omschrijving plangebied in relatie tot habitat groene kikkers	8
5.2.	Resultaten van de inventarisatie	10
5.3	Bevindingen en deelconclusies	10
5.3	Eindconclusie.....	11
	Gebruikte literatuur en bronnen.....	12

Titel: Nader onderzoek aanwezigheid poelkikker Zonnepark Gansenvoirt I,
Bedrijventerrein InnoFase Duiven

Opdrachtgever: Energie van Hollandsche bodem

Auteur: Elmar Prins

Controle: Eric Verkaik

Datum: september 2014

1. Inleiding

Medio juli 2014 heeft Buiting Advies in opdracht van de BV “Energie van Hollandsche bodem” een quickscan flora- en fauna uitgevoerd voor twee plangebieden gelegen op bedrijventerrein InnoFase in de Gemeente Duiven, Gansenvoirt I en II. De aanleiding voor de quickscan betreft het voornemen om op de locaties ontwikkelingen te realiseren ten behoeve van het opwekken van zonne-energie door plaatsing van zonnepanelen.

Uit de quickscan bleek dat niet kon worden uitgesloten dat het plangebied Gansenvoirt I onderdeel uit maakt van het leefgebied van de poelkikker. Deze soort is zwaar beschermd via Flora en faunawet tabel 3 en habitatrichtlijn Bijlage IV. Om vast te kunnen stellen of het plangebied al dan niet onderdeel uit maakt van het leefgebied van de soort is door Buiting Advies in opdracht van BV “Energie van Hollandsche bodem” gericht nader onderzoek uitgevoerd. De onderzoeksmethode en resultaten zijn in dit rapport beschreven.

Indeling van het rapport

In hoofdstuk 2 van dit rapport beschrijven wij de locatie en de voorgenomen ontwikkelingen. Vervolgens volgt in hoofdstuk 3 een korte uitleg over de Poelkikker (en andere groene kikkers) en natuurwetgeving daaromtrent. In hoofdstuk 4 beschrijven we de onderzoeksmethode en de resultaten. In hoofdstuk 5 volgt de conclusie.

2. Ligging en ontwikkelingen

2.1 Ligging

Het plangebied is gelegen in de Gemeente Duiven op bedrijventerrein InnoFase even ten noordoosten van de A12 en ten zuidoosten van de IJssel. Het plangebied is weergegeven in figuur 1. Het (veld)onderzoeksgebied is ruimer en tevens weergegeven in figuur 1.

Figuur 1. Globale ligging plangebied en onderzoeksgebied op luchtfoto ondergrond (Bing Maps 2014).

2.2 Voorgenomen ontwikkelingen

De BV “Energie van Hollandsche bodem” is voornemens op de betreffende locatie ontwikkelingen te realiseren ten behoeve van het opwekken van zonne-energie door plaatsing van zonnepanelen.

3. Groene kikkers en de flora- en faunawet

3.1 Groene kikkers

In het plangebied zijn tijdens de quickscan kikkers aangetroffen behorende tot het groene kikker-complex. Groene kikkers als zodanig betreffen feitelijk geen soort, maar een complexe groep van twee soorten en een hele reeks van tussenvormen (hybriden). De uiterste twee soorten betreffen meerkikker en poelkikker en alle soorten daar tussen in zijn bastaardkikker (als in dat laatste geval dus eigenlijk geen sprake van een harde soort maar van een hybride). Het onderscheiden van deze soorten kan zeer lastig zijn. Met name het onderscheid tussen de echte soorten meerkikker en poelkikker met de bastaardkikker (tussenvorm) is veelal moeilijk (hierover meer in H4).

Het onderscheid tussen de soorten is echter wel van belang omdat meerkikker en bastaardkikker licht beschermd zijn en poelkikker zwaar, wat consequenties heeft voor de ontwikkelingsmogelijkheden in het leefgebied (zie hoofdstuk 3.2).

Omdat op basis van een quickscan niet vastgesteld kon worden of poelkikkers aanwezig zijn heeft nader onderzoek plaatsgevonden.

3.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt de Nederlandse inheemse flora en fauna. Naast een algehele zorgplicht die de wet kent voor alle in het wild voorkomende soorten is een beperkt aantal plantensoorten en diersoorten extra beschermd. De zwaarte van deze bescherming is in te delen in vijf categorieën en de consequenties die daar uit voortvloeien voor ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden zijn verschillend.

Het betreft de volgende categorieën:

- algemene soorten (tabel 1);
- overige soorten (tabel 2);
- zwaar beschermde soorten (tabel 3);
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 en habitatrichtlijn Bijlage IV);
- vogels.

Voor de soorten van alle categorieën gelden in grote lijnen dezelfde verbodsbepalingen:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Poelkikkers staan op tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De andere groene kikkers (bastaard- en meerkikker) staan op tabel 1 van de Ff-wet en niet op Bijlage IV van de habitatrichtlijn.

Het grote verschil tussen tabel 1 en 3 soorten (op tabel 2 staan geen groene kikkers) is echter dat bij ruimtelijke inrichting en ontwikkeling (zoals in de onderzochte onderhavige situatie) voor tabel 1 soorten een vrijstelling geldt. Daarvoor geldt alleen de zorgplicht die inhoudt dat men op algemeen aanvaarde fatsoenlijke wijze met de betreffende dieren om gaat.

Voor tabel 3 soorten gelden bovenstaande verbodsbepalingen wel en leefgebied is dus in principe beschermd. Indien deze soort tevens op de habitatrichtlijn staat is het verkrijgen van een ontheffing bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting aan meer eisen gebonden.

4 Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek bestond uit een veldonderzoek gericht op nader vaststellen van de soorten groene kikkers en zoeken naar poelkikkers in het bijzonder. Het veldbezoek vond plaats op 9 september 2014 en werd uitgevoerd door twee personen. Het onderzoek duurde twee uur. Er werd gebruik gemaakt van een verrekijker, een net en een schuifmaat. Aanvullend is nog twee keer een bezoek gebracht om te trachten nog een beter beeld te krijgen van de aanwezige groene kikkers, namelijk eind september en 9 oktober.

Volwassen groene kikkers zijn moeilijk te vangen. Deze bevinden zich vrijwel altijd op de oever en springen bij minste of geringste onraad in het water tussen waterplanten e.d. Meestal gebeurt dit al op vele meters afstand. Door met de een verrekijker de oever af te speuren konden de kenmerken van een redelijk aantal dieren goed worden bekeken. Dit geeft vooral een indicatie van de soort.

Naast het bekijken van dieren met een kijker zijn vooral jonge dieren gevangen. Deze bevinden zich relatief heel wat verder van het water en zijn gemakkelijk te vangen. Om poelkikkers met meer zekerheid te determineren zijn feitelijk handkenmerken noodzakelijk waarbij o.a. de metatarsusknobbel (een graafknobbel bij de achterpoot) bekeken dient te worden en de maten van de achterpoten ten opzichte van het lichaam gemeten en vergeleken dienen. Ook bij wat jongere dieren is de metatarsusknobbel al voldoende ontwikkeld om een beeld van de soort te krijgen.

100 % zekerheid kan veelal slechts via onderzoek aan bloedeiwitten in een laboratorium. Door meerdere dieren volgens bovenstaande methode te onderzoeken ontstaat desalniettemin in de meeste gevallen een ons inziens voldoende acceptabel beeld.

Bij het onderzoek is niet alleen het plangebied onderzocht, maar ook de nabije omgeving met geschikt habitat. Zie ook figuur 1.

5 Onderzoekresultaten

5.1. Nadere omschrijving plangebied in relatie tot habitat groene kikkers

Het plangebied (Gansenwoirt I) bestaat grotendeels uit grasland met grassen als engels raaigras, witbol en kropaar, zie afbeelding 7. In het grasland (dat deels gemaaid was) komen graslandplanten voor als basterdklaver, witte klaver, veldlathyrus, zachte ooievaarsbek, wilde peen. Grote delen van het grasland, met name het midden en noordelijk deel zijn sterk verstoord, verrijkt en verruigd. Hier domineren soorten als grote brandnetel, ridderzuring en kropaar (figuur 8)

Dit grasland is op zich zelf momenteel matig geschikt als leef/foerageergebied voor groene kikkers, al leven poelkikkers relatief meer op afstand van het water (buiten voortplantingseizoen). Tijdens het veldonderzoek werden in het grasland buiten enkele meters van de over alleen jonge groene kikkertjes aangetroffen. Mogelijk wordt het plangebied door volwassen kikkers gebruikt als overgang tussen voortplanting- en winterbiotoop.

Figuur 7: Westkant plangebied met in het zuiden (links op foto) riet langs watergang en in het noorden (wilgenstruweel met ruige ondergroei)

Figuur 8: Oostkant plangebied met in het zuiden (links op foto) riet langs watergang en in het noorden ruigte op een aangebrachte wal

Langs de waterkant (zuidkant) ligt het grasland het laagst, is het vochtig en is het beter ontwikkeld met soorten van vochtige/natte graslanden zoals lidrus, moerasrolklaver, zeegroene rus en een enkele echte koekoeksbloem en enkele vrij grote plekken met heeblaadjes. Deze oevers en laagten zijn zeer geschikt als leefgebied. Hier werden tijdens het onderzoek veel groene kikkers aangetroffen. Dat geldt tevens voor de natte laagten net ten zuiden van het plangebied (figuur 9).

Figuur 9: Rietvegetatie met delen bloemrijk nat grasland ten zuiden van het plangebied.

Aan de noordkant wordt het plangebied begrensd door een struweel van jonge wilgen (figuur 10) met een ruige ondergroei in het westen en in het oosten door een ruige pioniervegetatie met zwarte mosterd en kruldistel op een wal. Dit lijkt geschikt als overwinteringgebied. Tijdens ons onderzoek werden in en langs de struwelen slechts enkele jonge groene kikkers aangetroffen.

Figuur 10: struweel van jonge wilgen langs het plangebied

5.2. Resultaten van de inventarisatie

Tijdens de inventarisatie van het plangebied en omgeving zijn veel adulte groene kikkers bekeken met een verrekijker. Exemplaren met typische kenmerken van poelkikkers zijn daarbij niet aangetroffen (zie figuur 12). Welk werden enkele grote exemplaren aangetroffen die vrijwel zeker meerkikkers betreffen (zie o.a. figuur 11). Daarnaast werden veel dieren gezien die op zicht met kijker op afstand niet zeker benoemd konden worden. Vangen van deze alle op de oever zittende dieren is vrijwel onmogelijk, doordat deze meestal op 5 meter afstand al door hebben dat er iemand loopt en gelijk het water in duiken tussen de waterplanten.

Iets verder van de oever zijn wel een aantal kleinere dieren gevangen die middels controle van de metatarsusknobbel al met redelijke zekerheid benoemd kunnen worden. Daarbij werden geen exemplaren aangetroffen met een voor poelkikker kenmerkende metatarsusknobbel. We werden veel dieren aangetroffen met asymmetrische metatarsusknobbel kenmerkend voor bastaardkikker (Figuur 12).

Figuur 11: Zeer waarschijnlijke meerkikker

			
Kenmerk	Poelkikker	Bastaardkikker	Meerkikker
kop-romp lengte gemiddeld	♀ 5.5 - 6.5 (max 8) cm ♂ 4.5 - 5.5 (max 7) cm	♀ tot 11 cm ♂ tot 9 cm	tot 14 cm
kleur achterkant dijbeen ♂	geel of oranje gevlekt	geel of oranje gevlekt, gelige tekening vaak zwak	grijs-witachtig, zelden geel of groengevlekt
buikkleur	niet of zwak gevlekt	vaak grijs gemarmerd	wit met zwarte of grijze vlekken
donkere vlekjes in iris ♂	geen of weinig	ja	ja, iris vaak vrij donker
kleur kwaakblazen ♂	wit, lichtgrijs of roze	lichtgrijs tot grijs	donkergrijs tot bijna zwart
pootlengte (strekproef) (let op, lichaam recht houden!)	 hiel niet verder dan oog	 hiel tot aan neus	 hiel voorbij oog, meestal voorbij neus
metatarsus- of graafknobbel (hiernaast aangegeven met M) * is belangrijkste kenmerk!	 groot, symmetrisch halfcirkelvormig	 groot, asymmetrisch hoogste punt in richting teenpunt	 klein, asymmetrisch, cilindrisch tot driehoekig

Figuur 12: Kenmerken groene kikkers (Bron: herkenningskaart groene kikkers, RAVON)

5.3 Bevindingen en deelconclusies

- Tijdens veldinventarisaties zijn diverse grotere kikkers bekeken met een verrekijker. Daaronder bevonden zich geen kikkers met kenmerken die sterk richting poelkikker wezen.
- Wel werden kikkers geobserveerd die zeer waarschijnlijk meerkikkers betreffen, zoals op figuur 11. Dat maakt de kans dat poelkikkers aanwezig zijn klein, want gemengde poelkikker-, bastaardkikker- en meerkikkerpopulaties zijn zeldzaam (Creemers en van Delft, 2009) en een zuivere meerkikker –poelkikkercombinatie is niet bekend.
- Van meerdere kleinere dieren is de metatarsusknobbel bekeken. Hierbij werden meestal asymmetrische knobbels aangetroffen die kenmerkend zijn voor de bastaardkikker. Soms was het onduidelijk, maar bij jonge kikkers is dit lastig te beoordelen.
- Er zijn buiten de oevers van de plas/watergang en onder water staande graslanddelen buiten het plangebied geen volwassen groen kikkers op het land aangetroffen noch in de graslanden van het plangebied en omgeving, noch in en langs de wilgenstruwelen. Dit terwijl poelkikker juist het minst aan water is gebonden en na de paartijd het land opzoekt (Creemers en van Delft, 2009).
- Omdat poelkikkers na de paartijd soms een terrestrische leefwijze hebben, zijn de nazomer en herfst geschikte perioden om deze soort op het land te inventariseren (Creemers en van Delft, 2009).
- De Soortenstandaard geeft aan dat wanneer er wel groene kikkers worden aangetroffen er van een aantal exemplaren in de hand moet worden bepaald of er sprake is van bastaardkikkers of poelkikkers. Bij het aantreffen van alleen bastaardkikkers kan worden aangenomen dat de poelkikker niet aanwezig is. Vangen van volwassen dieren kan van half april tot en met eind september (Soortenstandaard poelkikker, 2012)
- Uit bronnen onderzoek komen geen gegevens naar voren die wijzen op aanwezigheid van poelkikker in het plangebied of de nabije omgeving.

5.3 Eindconclusie

Het is vrij onwaarschijnlijk dat het plangebied Gansenvoort 1, leefgebied betreft van de poelkikker dan wel een essentiële functie vervult ten behoeve van leefgebied van de poelkikker. De voorgenomen ontwikkelingen zullen dan ook zo goed als zeker niet kunnen leiden tot een overtreding van de Ff-wet ten aanzien van deze soort.

Gebruikte literatuur en bronnen

Literatuur

Creemers, R. C. M. van Delft, J. C. W. 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Stichting Ravon. 476pp.

El&I, december 2012, Soortenstandaard Poelkikker Rana lessonae

Internetbronnen

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

Buiting Advies
Wilhelminaweg 64
6951 BP Dieren

0313 - 619042
www.buiting.nl